

Jubileum-uitgave

van de vereniging tot bevordering
der Bijenteelt in Nederland

Jaargang 74

—

No. 8 augustus 1972

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Het Hoofdbestuur zit zich nog bedachtzaam achter het oor te krabben.

De laatste besprekingen met de uitgever moeten nog worden gevoerd.

Maar toch willen wij in dit jubileumjaar Uw lang gekoesterde wens vervullen.

HET GROTE BIJENBOEK

geschreven door R. P. Groenveld

WORDT HERDRUKT

De winkelprijs wordt f 28,50 per exemplaar.

Jubileumaanbieding

Als U nu f 22,50 stort op onze giro 82.32.76 wordt U het boek, direct na verschijning, **franko** toegezonden.

Wij proberen deze heruitgave begin december uit te brengen, doch weest niet boos als het niet gelukt.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

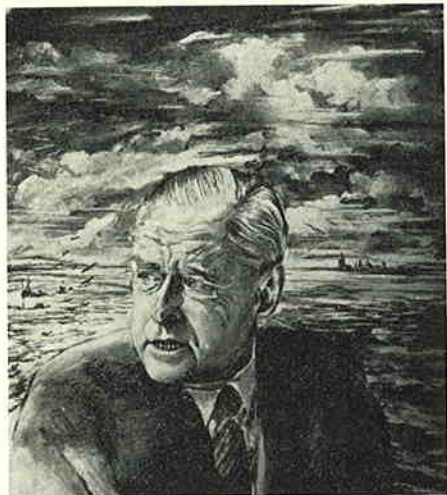
Telefoon 08370 - 12863 Giro 823276

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en Dr. E. van der Velde. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer. Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 84 68 01.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Als bekroning van vijf en zeventig jaar verenigingswerk mag toch zeker het in gebruik nemen van ons nieuwe verenigingsgebouw worden gezien, geheel door eigen krachten en uit eigen middelen, zonder enige subsidie van wie dan ook tot stand gebracht. Voorwaar een prestatie om trots op te zijn. Op de foto het frontispice. Het vignet is vervaardigd door ons H.B.-lid voor Noord-Holland de Hr. B. C. Dekker, uitgevoerd in ceramiek. Het opschrift „Bijenhuis” is uitgevoerd in edelhout. Het geheel is vrij van de achterwand aangebracht.

De Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt in Nederland vijf en zeventig jaar

**Terugblik en toekomstverwachting
door**

Mr. L. R. J. ridder van Rappard

Men zou zich ongetwijfeld aan een te simplistische benadering van de toenmalige problematiek schuldig maken, indien men zich zou laten verleiden de oorzaak van de zich aan het einde van de vorige eeuw voordoende verontrustende achteruitgang van de vaderlandse bijenhouders uitsluitend te zoeken in het verloren gaan van zeer rijke drachtbronnen als gevolg van de ingrijpende ontginningen van de heidevelden, het in cultuur brengen van woeste gronden en het geleidelijk teruglopen van de boekweitteelt.

Hoewel de noodkreet, welke een onzer grootste pioniers — Hootsen — in 1896 slaakte, mede werd ingegeven door een intense bezorgdheid vanwege de cultuurtechnische aanslag waaraan de natuurlijke bijenweide dreigde te worden blootgesteld, vormde haar voornaamste aanleiding toch veeleer zijn diepe teleurstelling dat het gros van de imkers in ons land, zulks in tegenstelling met hun collega's in landen als Frankrijk en Duitsland, zich weinig of niets gelegen liet liggen aan een modernere aanpak van hun bedrijfsvoering. De meesten bleven koppig door-

gaan met de ouderwetse van vader op zoon overgeleverde korfteelt en weigerden halsstarrig de bedrijfsmethode van de losse bouw met haar duidelijke voordelen in praktijk te brengen.

Ondanks de propaganda van enkele bekwame, modern geschoolde imkers als Kelting, Bijden-dijk, Beil, Tukker, Dirks en van de Ham kwam de kasteelt maar zeer langzaam van de grond. Hootsen, die dit alles een doorn in het oog was, koesterde de vaste overtuiging, dat aan een verder wegwijnen van de eens zo bloeiende vaderlandse bijenteelt een halt zou kunnen worden toegeroepen, wanneer men de imkers maar zou kunnen verenigen in één hechte landelijke organisatie, onderverdeeld in provinciale verbanden en lokale afdelingen. Op die manier immers zou een mogelijkheid kunnen worden geschapen voor een onderlinge uitwisseling van praktijkervaringen en een nadere toetsing daarvan aan de door wetenschap en praktijk elders verworven nieuwe inzichten, periodiek te publiceren in een deugdelijk eigen voorlichtingsorgaan.

Daarom wendde Hootsen zich tot de algemene bedrijfsorganisatie in zijn gewest — de Gelders-Overijsselse Maatschappij van Landbouw, welker bestuur, voorgezeten door een broer van mijn vader Mr. J. G. ridder van Rappard een speciale commissie met de opdracht belastte om met spoed de maatregelen te overwegen welke tot een herleving van de bijenhouderij in ons land zouden kunnen bijdragen. De algemene vergadering dier maatschappij achtte het nog in hetzelfde jaar in druk verschenen rapport van die commissie van zo ver strekkende betekenis, dat men de verdere afhandeling ervan via de landelijke overkoepelingsorganisatie — Het Nederlands Landbouwcomité — de aangewezen oplossing oordeelde. Zodoende stond de algemene landelijke bedrijfsvereniging peet aan de wieg van een nationale vereniging van bijenhouders, welke in 1897 het levenslicht aanschouwde.

Hootsen behoorde bepaald niet tot de eersten, die zich zo terecht over de duidelijke teruggang van de vaderlandse bijenteelt ongerust maakte.

Lang voor zijn geboorte hadden reeds vele anderen de alarmklok geluid. Meer dan honderd jaren tevoren, in 1782 schreef de Hollandse Maatschappij van Wetenschappen al een prijsvraag uit onder degenen „die de beste middelen zouden aangeven om **het voortteelen der byen** te bevorderen en wel te doen gelukken, derzelver ziekten te voorkomen en aan hun op gezette tyden van het jaar de geschikste plaatsen tot het verzamelen van den honig te bezorgen. Wyders om een uitgestrekter gebruik te kunnen maken van den Honig en het Honigwater, hetwelk door de Honigzeemers meest weggeworpen of aan de beesten gegeven wordt, dan tot nog toe daarvan gemaakt is. En eindelyk de middelen ter verbetering van onzen inlandschen Honig, om dezelve so naby mogelijk aan de Marseliaansche te brengen — alles met proefondervindingen bekragtigd”. Op deze prijsvraag kwamen twee inzendingen binnen die voor een bekroning en de uiteloofde gouden medailles en 75 resp. 25 ducaten in aanmerking werden gebracht. Wie daarover in detail meer wenst te weten beveel ik gaarne de lezing aan van het goed gedocumenteerde artikel van de Hr. H. G. Maagendans, getiteld „Terugblik”, verschenen in het jubileumnummer van ons Groentje van september 1957. Veel van wat hiernog volgen zal ontleende ik aan deze waardevolle bijdrage. Vier en twintig jaar daarna in 1806 werd door de Maatschappij ter Bevordering van de Landbouw te Amsterdam een prijsvraag uitgeschreven onder het motto, „dat terwijl de prys van den Honig en het Was in de laatste jaren zeer aanmerkelijk vermeerderd is en echter de Byenteelt, in

ons vaderland geenszins, naar evenredigheid is toegenomen, ja veelligt, op sommige plaatsen eer verminderd en achter uitgegaan is”. De vraag der maatschappij nu was „om de middelen aan te geven, welke de zo nuttige byenteelt meer en meer te doen aanwassen en de hindernissen welke derzelver bloei in den weg staan, het beste uit de weg te ruimen of te boven te komen”.

Weer 31 jaar later in 1839 achtte de redactie van het Tijdschrift voor Geschiedenis en Statistiek van Utrecht het noodzakelijk op haar beurt aan de bel te trekken. In maar liefst drie vervolgartikelen doet zij uit de doeken, dat deze „tak van nyverheid weinig of geen voordeel biedt; de menigvuldige aanmoedigingen ydele klanken in de lucht blijven en de onkostenbare teelt der byen nog besloten is onder de handen van die menigvuldige vooroordeelen, welke, daar zy eenmaal gevestigd zyn, diepe wortels schieten; in zonderheid by de landlieden is doorgaans al het vermogen der rede en ondervinding onvoldoende, om een voetbreed van de oude sleur af te wyken, van hunnen voorvaderen overgeërfd”.

Hootsen die voor alles de oplossing zocht in een hechte verenigingsband van alle bedrijfsgenoten, vertolkte daarmee allermint een nieuwe gedachte. Negentig jaren tevoren had Cornelis de Vos, een der drie bekroonde inzenders van de amsterdamse prijsvraag, als belangrijk middel om de bijenteelt meer en meer te doen toenemen al „het oprigten van byencompagnien in de verscheidene gedeelten van het land” dringend aanbevolen. Slechts daarvan verwachtte hij een enorme aanwas van de bijenteelt. Maar van een daadwerkelijke oprichting van „byencompagnien” zou helaas niet voor het einde dier eeuw sprake zijn.

Aan de oproep van het Nederlands Landbouwcomité op 20 oktober 1897 in Utrecht gaf een 60-tal imkers gehoor. 871 bijenhouders traden in het eerste jaar tot de nieuwe vereniging toe.

Vier jaren daarna was het ledental nog niet veel meer dan tot 2000 gestegen. Het ging allemaal even moeizaam. Eerst toen de regering op herhaald aandringen van onze organisatie in 1908 accijnsvrije suiker ten behoeve van de wintervoeding der byen beschikbaar wenste te stellen ging het ledental met sprongen omhoog. De regering deed overigens nog heel wat meer. Zij nam onze beproefde wandelleeraar, de onvergetelijke Heer van Giersbergen in rijksdienst over als rijksbijenteeltconsulent en ontlastte daardoor de door de uitgifte van een kostbaar

maandschrift toch al zo zwaar beproefde verenigingskas. In 1920 bereikte het ledental een tijdelijke top. 10729 leden profiteerden van de uitgebreide service van de voor velen eenvoudig niet meer weg te denken organisatie. En dat alles voor de luttel som van één gulden quotum in ruil waarvoor men zelfs gratis iedere maand het verenigingsorgaan toegezonden kreeg. Het zou mij te ver voeren in dit bestek om ook nog uitvoerig stil te staan bij de enorme instructieve betekenis van ons Groentje in die beginjaren.

Evenmin zal ik te nadrukkelijk wijzen op het beschamende feit, dat verhoging van dat bespottelijk lage quotum met het kapitale bedrag van één zegge en schrijve één dubbeltje per jaar eerst bij mijn aantreden in 1937 een haalbare kaart bleek te zijn.

In 1921 ging het met onze vereniging tijdelijk minder goed. Een aantal zeer slechte honingjaren werd gevolgd door de noodlottige en tot op de huidige dag zo betreuenswaardige afsplitsing van de twee zuidelijke provincies. Ons ledental viel daardoor terug tot 8000 om daarna weer geleidelijk tot nagenoeg 13000 op te klimmen in 1937.

De gebeurtenissen in het zuiden waren niet primair van de imkers aldaar uitgegaan. Onze rooms-katholieke leden zagen zich meer of minder in een dwangpositie geplaatst toen op grond van overwegingen van politieke machtsvorming een verbreking van de banden met de algemene organisatie en een zich afzonderen in confessionele verbanden van hogerhand verordonneerd werd. Met het directe belang van de bijenteelt of van de in Brabant en Limburg gevestigde bijentelers had deze geforceerde afscheiding maar heel weinig te maken, alle fraai geconstrueerde motiveringen ten spijt.

De huidige ontwikkeling binnen de maatschappelijke orde van ons rooms-katholieke volksdeel heeft afdoende aangetoond, dat de destijds zo nadrukkelijk verdedigde stelling, dat een goed belijdend rooms-katholiek slechts binnen het kader van de eigen confessionele standorganisatie de volheid van zijn menselijke opdracht vermocht te beleven, altijd een fictie is geweest. De rooms-katholieke bijenhoudersbonden, welke in de jaren 1921/22 als nieuwe onderdelen van de standorganisaties in het leven werden geroepen en waarin reglementair tot op de huidige dag alleen maar rooms-katholieken stemrecht mogen uitoefenen, hebben inmiddels als gevolg van de in katholieke kringen totaal gewijzigde maatschappij-opvattingen hun theoretische bestaansrecht volledig verloren. Tijdens de viering van het 50-jarig jubileum van de R.K.

Bijenhoudersbond van de N.C.B. verklaarde de voorzitter van die standorganisatie met nadruk, dat men van die zijde de overgang naar een landelijk imkersverband geen strobreed in de weg zou leggen. Handhaving van de bestaande splitsing op de enkele grond van de confessie kan dan ook moeilijk meer met vrucht worden bepleit. Voor een terrein waar louter technische en economische overwegingen een rol plegen te spelen lag dit allicht ook voorheen voor de hand. Wie een vreemde is in het Jeruzalem der bijenteelt zou gemakkelijk de wat naïeve conclusie kunnen gaan trekken, dat gezien de evolutie op dit punt, de terugkeer tot de moederschoot van de Brabantse en Limburgse imkers ieder ogenblik zou kunnen worden verwacht. Maar dan miskent men de sterkte van de economische barrières die hiervoor zouden moeten worden genomen. De door het Zuiden in een zelfstandig opererende N.V. ondergebrachte handelsinstelling blijkt in de praktijk het struikelblok te zijn en te blijven. Eerst wanneer de R.K. Bonden, eigenaars van de aandelen in deze N.V. ten aanzien van directievoering en „management” hun beleid ombuigen, dan wel deze op zuiver commerciële basis geschoeide N.V. afstoten breekt naar mijn stellige verwachting het ogenblik aan dat men bij ons terugkeert. Zelfs wanneer dat met lege handen zou geschieden blijf ik als vanouds een voorstander van een opnieuw samengaan, mits uiteraard daardoor de vertrouwde eigen identiteit niet behoeft te worden opgeofferd. Ons devies „Alle nederlandse imkers verenigd in een algemene nationale vereniging van bijenhouders” blijft onverzwakt voor allen die van goede wille zijn en het waarachtig belang van de vaderlandse bijenteelt op het oog hebben, gehandhaafd.

Dat geldt allicht niet alleen voor de zuidelijke organisaties. De toegestoken hand richt zich insgelijks tot andere groeperingen. Ik denk daarbij in het bijzonder aan de Algemene Nederlandse Imkersvereniging waarvan tengevolge van het lange tijdsverloop dat ons van de tegenstellingen van voor de duitse inval scheidt, geredelijk mag worden worden aangenomen dat het gros der leden absoluut niet begrijpt waarom zij überhaupt nog altijd van de grote vereniging van Wageningen gescheiden moet blijven. De malcontenten van vroeger zijn inmiddels toch vrijwel allen van het organisatietoneel verdwenen.

Van een eigen accijnsvrije suikerlevering is trouwens ook al geen sprake meer. De directie van Boxtel heeft het al meermaals opportuun geacht om de A.N.I. aan suiker te helpen. Binnen de contractsverhoudingen voortspruitende uit het Bedrijfsraadverband ligt voor dit geval uiteraard een doorberekening van de afdracht

van 2 resp. 3 cent per kg. ten behoeve van Ambrosiushoeve voor de hand. Dat men dit over het hoofd heeft gezien bewijst voor de zoveelste maal hoe funest voor de continuïteit van de gezamenlijke behartiging van de algemene imkersbelangen het zo krampachtig volgehouden schisma kan werken.

De splitsingsbacil, welke vijftig jaar geleden voor het eerst het organisatieleven van de bijenhouderij begon te teisteren heeft ons sedertdien niet met rust gelaten. In 1925 onderging onze vereniging een verdere aderlating toen een aantal mensen die zich met het toenmalige suikerbeleid niet konden verenigen opstapten en zich in de Nederlandse Imkersbond gingen verenigen. Ongeveer de helft van de leden dier organisatie herenigden zich op mijn instigatie in 1937 weer met hun oude vereniging. In 1941 volgde even voor dat de bezetter aan het goedvaderlandse bestuur een einde maakte en een N.S.B.-er als verenigingsleider aanstelde, de andere helft. De in 1928 van de Nederlandse Imkersbond afgesplitste Utrechtse Bijenhoudersbond is tijdens de bezetting geruisloos verdwenen. Enige jaren na de bevrijding meenden in navolging van wat in Brabant en Limburg in 1921/22 nog actueel en politiek verklaarbaar mocht worden genoemd, enige rooms-katholieke imkers van boven de rivieren de Aarts-diocesane Boeren- en Tuindersbond voor hun sectarische karretje te moeten spannen. Zo ontstond als onderdeel van die standorganisatie met zetel Arnhem de Bijenhoudersbond van de A.B.T.B.

Dit minuscule bondje, opgericht in 1947 met de kennelijke bedoeling om onze organisatie in het noorden rechtstreeks afbreuk te doen telt momenteel nauwelijks 150 leden. Het spreekt vanzelf dat wij ook deze volstrekt overbodige nazwerm weer gaarne met het moedervolk herenigd zouden zien.

Het is mij uiteraard bekend dat er binnen onze organisatie nog al wat mensen worden gevonden, die zo spoedig mogelijk aan deze idiote verbrokkeling een einde gemaakt willen. Voor iemand die vanaf zijn in functie treding als voorzitter nu 35 jaren geleden in alle oprechtheid nooit iets anders heeft nagestreefd dan een eervolle terugkeer binnen het landelijk imkersverband van alle bedrijfsgenoten zonder uitsluiting van wie dan ook, is dit verlangen volkomen begrijpelijk. Maar dan nimmer tegen elke prijs. Wie coûte que coûte naar een algehele fusie streeft zonder zich voldoende rekenschap te geven dat daarvoor bij alle toekomstige partners een zelfde mate van bereidheid aanwezig behoort te zijn, stelt de eigen vertrouwde en hechte organisatie aan de grootste gevaren van interne ont-

binding bloot en dan nog wel in ruil voor de hersenschim van een extern geforceerde eenheid. Laat ons de bittere ontgoocheling welke de door de afd. Amsterdam nog niet zo lang geleden afgedwongen extra algemene vergadering van voor- en tegenstanders van — fusie tot elke prijs — ons bezorgde toch nimmer meer vergeeten.

Men staart zich naar mijn overtuiging te veel blind op een fusie die in de praktijk meer in schijn dan in werkelijkheid soelaas zou brengen.

Zolang degenen die zich in de loop der jaren successievelijk van ons hebben afgescheiden niet bereid zijn zonder restrictie binnen onze rijen terug te keren, blijven de risico's van misverstanden, tegenstrijdige interpretaties en persoonlijke intriges als even zovele tweespalt dreigingen boven onze hoofden hangen. Zij, die zoals ik zo lange jaren op het terrein van de samenwerking ervaring hebben opgedaan, kunnen eerst recht weten, hoeveel voetangels en klemmen op het pad dat tot hereniging voert verborgen liggen.

De onvoorwaardelijke voorstanders van fusie zien te gemakkelijk over het hoofd, dat er ondanks al die verschillende organisaties in feite toch absoluut geen sprake is van gescheiden werelden of van latente vijandschap. Al in 1928 vonden de twee zuidelijke organisaties en onze vereniging elkaar in de gezamenlijke stichting van het Nederlands Honingcontrolestation. Vijf jaar later in 1933 riepen dezelfde organisaties een contactcommissie in het leven aan wie de behartiging van de algemene imkersbelangen werd opgedragen. In 1938 riepen wij in samenwerking met het Zuiden een Rijksmerkcommissie in het leven om zo gezamenlijk het zieltogende Nederlandse Honingcontrolestation nieuw leven in te blazen. In april 1940, dus voor de verraderlijke inval van de Duitsers kwamen wij met onze zuidelijke zusterorganisaties overeen om een stichting algemene imkersbelangen in het leven te roepen, voorloopter van de tot op den huidigen dag nog zo doeltreffend functionerende Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland.

Dit federatieve samenwerkingsorgaan kan, mits men zich aan de beproefde spelregels conformiert en niet achter onze rug om deloyale contacten met mensen die ook zo graag in troebel water zouden blijven vissen, onderhoudt, nog tot in lengte van jaren vruchtdragend werkzaam zijn.

Op het terrein van de semi-publiekrechtelijke samenwerking hebben alle constructieve partijen elkander al meer dan tien jaren in goede samenspraak en overleg gevonden. Op interna-

tionaal terrein organiseerden wij in 1928 in grote harmonie met de Zuidelijke Bonden het internationale Bijenteeltcongres te Amsterdam. Tijdens deze indrukwekkende samenkomst van imkervrienden uit maar liefst dertig verschillende landen werd op voorstel van Nederland de stoot gegeven tot een grandioze conceptie van internationale samenwerking en over de grenzen reikende verbroedering. Bij elk opvolgend wereldcongres pleegt ons land vanwege het in 1949 ondernomen initiatief dat tot de wereldorganisatie Apimondia leidde, met grote eerbied en dankbaarheid te worden vermeld.

Hoe zinloos dan ook in theorie de bestaande verdeeldheid op organisatorisch gebied moge worden genoemd, de praktische situatie is zo dat de feitelijke bezwaren ervan nog al meevalen. En dat vooral nu, waar de tijd onontkoombaar voor ons werkt.

Nu de kerkelijke overheden in Brabant en Limburg de eis van de gescheiden standorganisaties hebben laten vallen en derhalve een beroep op de gemeenschappelijke confessie geen redelijk motief voor een sectarische opstelling meer oplevert is de weg tot hereniging absoluut vrij.

Of men die weg in alle vrijheid en vrijwilligheid metterdaad zal willen inslaan hangt nog alleen maar van personen en materiële belangen af.

Wie durft er toch in gemoede te ontkennen, dat de bestaande verdeeldheid voor wat het Zuiden betreft, louter nog om commerciële redenen in stand wordt gehouden. Waarom realiseren enkelen zich onvoldoende dat de handelsinstelling van de gezamenlijke Zuidelijke Bonden een volstrekt andere zakelijke doelstelling heeft dan onze afdeling Handel. Onze handelsinstelling, als onderdeel van onze universele dienstverlening heeft nu eenmaal niet het oogmerk van het behalen van een zo hoog mogelijke winst. Zij heeft zich bij haar verkooppolitiek te richten naar het kostprijsbeginsel. Zij bestaat en functioneert ingevolge onze verenigingsstatuten primair terwille van het directe belang van onze leden. Dat brengt met zich mede het pousseren van de verkoop van **nederlandse** honing, duidelijk te onderscheiden van honing die van elders wordt ingevoerd.

De honinghandelaren daarentegen hebben er een direct zakelijk belang bij dat de grenzen tussen buitenlandse en inlandse honing zoveel mogelijk vervagen. De N.V. Honinghandel het Zuiden verschilt qua beleid en instelling in niets van de rest van de commerciële honinghandel.

De gouden jaren voor een winstgevende handel in buitenlandse honing lijken inmiddels definitief voorbij. Duitsland, dat jarenlang via nederland-

se kanalen zijn behoefte aan buitenlandse honing wist te dekken, importeert thans vrijwel alle buitenlandse honing zelf. De ook in ons land van regeringszijde vastgestelde declaratiedwang maakt het onwaarschijnlijk dat de mogelijkheden van weleer zullen terugkeren.

Waar er van een uitbreiding van het quantitative draagvlak van de nederlandse bijenteelt voorlopig wel geen sprake zal zijn, al melden zich steeds meer jongeren aan, die gegrepen door de wonderbaarlijke boodschap van eenheid, opofferingsgezindheid en dienstbaarheid, welke de geest van het bijenvolk markeren, zich met enthousiasme op onze natuurliefhebberij storten, zal men ook in het Zuiden wel gaan begrijpen dat wij ons de luxe van een gescheiden optrekken eenvoudig niet meer kunnen permitteren.

Het apart voortbestaan van meerdere deels bloedarmoedige imkersorganisaties, die elkaar zieltjes trachten af te vangen kan in een land waar de klimatologische en economische bestaansvoorwaarden toch al zo precair zijn, op de lange duur alleen maar tot een onvruchtbare strijd van de „survial of the fittest" leiden. Voor mij is het in dat geval niet onzeker wie van de bij deze concurrentie betrokken partijen het uiteindelijk winnen zal. Maar ik heb geen enkele behoefte aan een beslissende strijd. De nederlandse bijenteelt is alleen maar gebaat met een samengaan van alle imkers in één gezamenlijke nationale belangenorganisatie.

Of allen dit nu plezierig vinden of niet, onze vereniging is de enige organisatie die daarvoor een aannemelijke en blijvende oplossing biedt. Als algemene vereniging kunnen wij de geruststellende gedachte waarborgen dat een ieder, ongeacht zijn eigen wellicht afwijkende geloofsovertuiging of levensbeschouwing binnen ons verband zijn tehuis kan vinden.

Als imkers weten wij dat aan de natuurlijke structuur van het bijenvolk sprekende voorbeelden van eenheid, samenwerking, arbeidsverdeling en teamgeest ontleend kunnen worden. Maar dan moeten er wel waarborgen zijn dat de imker die dat alles te verzorgen heeft de juiste behandelmethode toepast. Slechts wanneer er sprake is van waarachtige eensgezindheid en niet van een weinig bevredigende tussenoplossing in federatief verband, die op zo menig terrein het compromis met al zijn verlamme gevolgen niet te boven gaat, zal de handreiking enig succes kunnen beloven.

Een goed en ervaren imker weet dat één sterk volk nu eenmaal beter is dan twee zwakken. Het is hem ook bekend dat zwermen en honingen niet samengaan. Daarom is het voor ons allen de tijd om als de goede imker onze gehele ener-

gie te richten op het verenigen van alle nazwermen met het moervolk, omdat dat de enige weg is die ons weer toegang geven kan tot een binnen de amateursgrenzen van onze liefhebberij bereikbare lonende imkerij.

Ik heb met deze beschouwing zo duidelijk mogelijk de weg willen markeren waarlangs een uiteindelijk voor alle belanghebbenden gelukkige oplossing bereikbaar zal blijken te zijn. Ik vlei

mij niet met de gedachte dat ik het daarmee allen naar de zin heb gemaakt.

Wie zoals ik nu vijf en dertig jaren achtereenvolgende heeft voor een werkelijk constructieve vorm van samenwerking kan moeilijk anders dan persisteren bij de leuze: Alle nederlandse imkers verenigd in één nationale organisatie en wel onder het aloude motto „**Daer is geen stercker band dan eendracht in het landt**”.

Feestgedachten van een ouwe rot

Het 75-jarig jubileum onzer vereniging is een mooie gelegenheid om eens terug te kijken en vooral om de situatie van driekwart eeuw geleden eens te vergelijken met die van nu. Als je daarmee begint, schrik je haast van de veranderingen, die zich in zo'n betrekkelijk korte tijd hebben voltrokken. Een paar van die veranderingen wil ik graag in deze jubileum-overpeinzing aan u voorleggen.

Bijenwoningen

Een van de meest in het oog springende veranderingen heeft zich voltrokken in de bijenwoningen. In 1897 hielden de imkers hun volken voor het overgrote deel in korven. Nu zijn de korven verre in de minderheid en worden de meeste volken in kasten gehouden. In bepaalde opzichten is dat stellig een verbetering geweest, maar in andere opzichten weer niet.

In een bijenkorf gaat het bijenleven veel meer zijn natuurlijke gang dan in een kast. De imker heeft veel minder gelegenheid om in te grijpen in die natuurlijke gang. In een korf ligt het bijenleven niet „als een open boek” voor je, terwijl je in een kast zoveel als je wilt in dat open boek kunt bladeren. Maar tal van imkers rond de eeuwwisseling lazen stellig in het gesloten boek van de korf meer en beter dan tal van imkers van nu in het open boek van de kast. Tal van oprichters van onze vereniging beschouwden de losse bouw als een vooruitgang. Als ze menig imker van nu in zijn kasten zagen rotzooien zou-

den ze zich stellig achter de oren krabben en zeggen: hoe komen de bijen de hier aangerichte verwoestingen ooit te boven?

Eén van de nadelen van kasten is altijd geweest, dat ze veel duurder zijn dan korven. In onze moderne welvaartsstaat klemmt dat bezwaar misschien niet zo erg meer als voorheen.

In ons land zijn we zo gelukkig, dat we praktisch maar twee kasttypen hebben, de simplexkast en de spaarkast. En die hebben bovendien nog allebei dezelfde raammaat. Voor de individualistische Nederlanders, die allemaal hun eigen kerk, school, omroepzuil en krant willen, is dit een unieke prestatie. Als ik daarover mijn gedachten laat gaan, vraag ik me af of de Nederlandse imkers eigenlijk wel echte Nederlanders zijn? In de ons omringende landen ontbreekt deze eenheid volkomen en je krijgt een punthoofd van alle verschillende kasttypes en raammaten die daar met klem van redenen als „de beste” worden aanbevolen. Ik wil maar zeggen, dat je wat dat betreft in het buitenland een echt Nederlands gevoel krijgt.

Hoe is het mogelijk, dat het nu juist de Nederlandse imkers zijn geweest die ontdekken dat die kastenkwestie niet zo belangrijk is maar dat het op de man aankomt, die achter de kast staat.

Of, om de penningmeester van een onzer afdelingen sprekend in te voeren: als je werkelijk kunt imkeren, win je ook honing in konijnehokken.

Bedrijfsmethoden

U moogt even met me glimlachen bij de gedachte, dat we al heel lang bijen in kasten houden, maar dat we met die kasten eigenlijk nooit zo vertrouwd geworden zijn als de korfimker met zijn korven was. De korfimmers hadden hun vaste bedrijfsmethode, waar ze niet van afwijken, al pasten ze die natuurlijk wel van jaar tot jaar aan de omstandigheden van weer en dracht. Sedert we met kasten werken, is er geen imker meer die niet van tijd tot tijd verdwaald is geraakt in het oerwoud van met geestdrift aanbevolen bedrijfsmethoden. Er zijn er zelfs, die gedurende hun gehele imkersloopbaan blijven dolen en dwalen, die ieder jaar iets anders proberen en die er, na de jaarlijkse mislukking, in de herfst van overtuigd zijn dat ze nu voor het volgende jaar de oplossing hebben gevonden. Daar schuilt dus dikwijls een onverwoestbaar optimisme achter. Er zijn er echter ook, die nooit weer ophouden met experimenteren omdat ze eenvoudig experimenteren veel plezieriger vinden dan het winnen van veel honing. En waarom zou je in de bijenteelt niet je lust tot avontuur mogen uitleven?

De laatste kwart eeuw zijn er wel bepaalde bedrijfsmethoden naar voren gekomen. Op gevaar af er een paar te vergeten noem ik even een aantal namen: Brinkert, Baas, Jacobs, Zwienberg, de Haan en van den Brink. Dan is er ook nog de „Aalster”, die met echt Nederlandse konsekwentie naar het dorp Aalst is genoemd omdat ze in de buurt van Nijmegen geboren is (of mogelijk nog wel ergens anders?). Op een afdelingsvergadering gaf een imker eens een openhartige beoordeling van de Aalster: Het minste wat je ervan zeggen kunt is, dat het tenminste een methode is; verder is het een rotmethode maar ik weet nog geen betere.

Zonder iets kwaads van de andere methoden te zeggen: voor beginners vind ik de Aalster uitstekend, ze verdwalen niet als ze zich eraan houden. Over geen enkele methode bestaat zoveel literatuur, zodat een beginner er zich lekker goed in kan verdiepen. Het meeste bijenteeltonderwijs begint ook met de Aalster. Wij, Nederlandse imkers, hebben hier, naar het schijnt, weer een opzienbarende prestatie geleverd door het erover eens te worden, dat de Aalster een goede „lagere school” voor imkers is. Wie wat meer in zijn mars heeft ontgroeit die lagere school wel.

Het is een heel erg prettige omstandigheid in de bijenteelt, dat je helemaal niet een buitengewoon helder verstand behoeft te hebben om de lagere school van de Aalster te ontgroeien. Ik heb het voorrecht tal van gewone eenvoudige imkers te

kennen, die wat de praktijk van het bijenhouden betreft met kop en schouders uitsteken boven tal van geletterde en geleerde kollega's. Om helemaal eerlijk te zijn moet ik deze uitspraak eigenlijk omdraaien: ik ken wel zo hier en daar een paar bijengeleerden, maar echt goede imkers zijn, meen ik te hebben opgemerkt, in die kringen bijzonder schaars. Nu die geleerden hun wenkbrauwen fronsen en me bestraffend aankijken voeg ik daar snel aan toe: ik heb niet gezegd, dat er onder de gewone imkers géén knoeiers zijn!

Nadat ik zoveel goeds van de Aalster heb gezegd als „lagere school” voor beginners, zou het niet eerlijk zijn als ik niet tenminste mijn hoofdbezwaar tegen die methode noemde. Op een onzer afdelingsvergaderingen werd dat bezwaar welsprekender onder woorden gebracht dan ik het kan: De oude korfimmers gaven één wintervolk „te vreten” en ze maakten van dat éne wintervolk drie of vier drachtvolken; de Aalster geeft twee wintervolken „te vreten” om er één drachtvolk van over te houden.

Dracht

Ook de drachtmogelijkheden zijn in de laatste 75 jaar grondig veranderd. Daarbij denken wij in de eerste plaats aan de heide. Het zou interessant zijn om eens een kaart van ons land te bekijken waarop de in 1897 bestaande heidevelden voorkwamen en daarnaast een kaart te leggen van de heidevelden, die we nu nog hebben.

Over de kwaliteit van de resterende heidevelden praten we maar niet eens. Rond de eeuwwisseling was de heide voor vele imkers de hoofd-dracht. De korfimker van die dagen had voor ieder opgezet wintervolk drie reserve-korven, die hij in de zwermtijd voor een groot deel bevolkte. In de tijd tussen de zwermtijd en de heidebloei moest hij het oude volk en de zwermen zó sterk zien te krijgen, dat ze een zo groot mogelijk oogst op de heide konden binnenhalen.

Dat beeld is in de bestaansperiode van onze vereniging wel grondig veranderd.

De oprichters van onze vereniging hadden nog nooit gehoord van onkruidbestrijdingsmiddelen.

Hun bijenweide zag er dan ook wel een beetje anders uit dan de onze. We denken daarbij onwillekeurig het allereerst aan de korenbloem, die in die oude tijden nog een drachtbron van belang was. Nu komt de korenbloem nog wel eens voor bij boeren, die we dankbaar zijn voor hun slordigheid, maar ons nageslacht zal zich waarschijnlijk geen voorstelling meer kunnen maken van de kleur korenbloemenblauw. De imkers van 1897 zouden van de ene schrik in de

andere vallen als ze onze weidevegetatie, onze wegbermen en zelfs onze slootwallen zagen.

Er zijn ook lichtpunten: in de zuiderzeepolders vooral hebben we veel dracht gevonden, het fruit-areaal is uitgebreid (al loopt het nu weer terug) en de imker van 75 jaar geleden zou het water om de tanden zijn gelopen als hij de moeiteloosheid kon zien waarmee we tegenwoordig onze volken naar de dracht kunnen brengen.

Misschien zou hij ook een lelijk woord laten vallen als hij ontdekte, dat velen van ons te lui zijn om er gebruik van te maken. Mogelijk beteren we ons leven als we ons even voorstellen hoe moeizaam onze voorgangers hun volken met paard-en-wagen en zelfs per schip naar de dracht brachten. En... fietsten de ouderen onder ons niet 100 km en meer op een dag om de bijen op de verre drachtvelden te bezoeken?

Een moeilijkheid voor ons is en blijft, dat een paar van de belangrijkste drachten nu in het voorjaar vallen. De beginner mag dan voor die vroege dracht twee overwinterde volken verenigen, voor de gevorderden moet dit een uitdaging zijn om voor die voorjaarsdrachten van elk wintervolk tijdig een drachtvolk te maken. Dat kan als we na het slingeren van de zomerhoning niet inslapen...

Bijensuiker

In 1897 kregen de imkers nog geen goedkope bijensuiker. Ze overwinterden hun volken op honing en ze konden alleen maar het honing-overschot oogsten, dat de bijen in de loop van het jaar verzamelden. Hoeveel imkers-van-nu zouden er zelfs alleen maar in slagen hun volken zonder suiker in leven te houden? Natuurlijk waarderen we de verstrekking van suiker, maar voor velen zou het een goede leerschool zijn als ze het er eens een paar jaar zonder moesten doen. Ze zouden dan met de stok achter de deur genoodzaakt zijn met de bijen te reizen en altijd alle volken op de juiste tijd zó sterk te hebben, dat ze een maximale oogst konden binnenhalen. Verder ben ik van mening, dat we tegenwoordig met suiker veel te gemakkelijk allerlei prutsvolkjes in leven kunnen houden. En ik bedoel echt alleen maar: in leven houden. Niet alleen presteren zulke prutsvolkjes niets en kosten ze ons veel voedsel, ze hebben bovendien een verminderde weerstand tegen ziekten. De imker, die kleine volkjes aanhoudt, vertroetelt de verwekker van de Nosemaziekte. En hoeveel van die kleine stumpertjes verenigen we dan ten einde raad met onze gezonde volken, met alle gevolgen van dien? Als ik zo'n stal bezoek met ondermaatse volken (of als ik ze zelfs in lange

rijen b.v. bij het koolzaad zie staan!) ben ik altijd geneigd om even te zoeken naar een door de imker aangebracht bord waarop met grote en duidelijke letters staat: Bijenziekten zijn hier welkom, Nosema wordt met open armen ontvangen.

Wetenschap en techniek

Wetenschap en techniek hebben in de laatste 75 jaar enorme vorderingen gemaakt. De oprichters van onze vereniging leefden in het autoloze tijdperk, zonder radio, televisie, koelkasten, wasmachines en stofzuigers en ze lazen hun bijenboek bij het licht van een petroleumlamp. Pas tegenwoordig bezinnen we ons op onze stormachtige „Vooruitgang” en wijzen we elkaar de afgronden waarin we bezig zijn samen te vallen.

Onverdeeld dankbaar zijn we dus klaarblijkelijk niet meer voor alle „zegeningen” van wetenschap en techniek. Wij imkers denken daarbij allereerst aan de tonnen vergif die gespoten worden op de bloemen waarop onze bijen vliegen. Vooral de fruitimkers, die dit jaar weer zoveel zachte tapijten van dode bijen voor hun kasten vonden, voelen bitterheid in hun hart.

De bijenwetenschap bracht ons natuurlijk ook wel een paar goede dingen, maar als je een imker vraagt welke dat zijn, dan moet hij verschrikkelijk lang nadenken voordat hem er een te binnen schiet. Aan zaken, waarvan we bij de **praktijk** van het imkeren werkelijk voordeel hebben, komt hij bij zijn opsomming niet toe. De zijn bijen dreigende dood, het verpest milieu en de weggespoten dracht spreken hem veel meer aan.

Koninginnetelt

De koninginnetelers weten wat meer van de paringsbiologie van de bij dan hun voorgangers uit vroeger jaren, maar dat heeft ons nog geen wonderen van betere bijenteelt opgeleverd, integendeel. Ik ken natuurlijk wel koninginnetelers, die ik graag een goede prijs voor een door hen geteelde Carnica zou betalen en die ik dan bovendien nog dankbaar zou zijn voor hun goedheid om er een te verkopen. Maar er zijn ook Carnica-koninginnen, die ik niet kado zou willen hebben, omdat ze als produktie-koninginnen aan het hoofd van een volk waardeloos zijn.

Toen ik het over bijensuiker had, zei ik, dat het een zegen zou zijn als we het er een paar jaar zonder moesten doen. Nu ik het over koninginnen heb, wil ik daar graag aan toevoegen: vele imkers (en óók vele koninginnetelers!) weten niet meer wat een goede, levenskrachtige koningin is en het zou een zegen zijn als ze eens een

paar jaar uitsluitend waren aangewezen op goede, door de natuur voortgebrachte zwermkoninginnen. Voor de koninginneteler geldt nog steeds: de natuur evenaren kunnen we niet, maar probeer haar met zorg en toewijding zo dicht mogelijk te benaderen.

Het voordeel van de koninginneteelt is, dat ze ons de kans biedt om gewenste eigenschappen op onze bijenstal te krijgen, maar dat voordeel slaat maar al te dikwijls om in nadeel doordat we bij de techniek van de teelt teveel verprutsen.

Een zéér edele en zéér reingeteelde koningin kan als „bundel gewenste eigenschappen” erg waardevol en kostbaar zijn maar verwacht er **niets** van als koningin aan het hoofd van een produktievolk als de teler bij de techniek van de teelt ook op een onderdeelje maar een beetje gerotzooit heeft. Koninginneteelt vraagt van de teler véél inzicht in het bijenleven, maar ook een „beroepsgeweten” dat al bij het kleinste foutje verschrikkelijk tekeer gaat.

Kunstmatig geteelde koninginnen zijn nooit evengoed als zwermkoninginnen en dat kleine nadeel moet goedge maakt worden door het grote voordeel van de goede eigenschappen, die zo'n koningin meebrengt.

De artikelen over koninginneteelt in de eerste jaargangen van ons Groentje ontlokken ons menige glimlach. Men sprak toen nog in volle ernst over een koningin, die met één dar paart. De erfelijkheid bij bijen was toen nog doodeenvoudig. Maar, laten we bescheiden zijn. De meeste imkers-van-toen waren betere imkers dan wij en de meeste van hen hadden betere volken en betere koninginnen dan wij.

Bijenteelt-onderwijs

De imker van 1897 leerde het vak doorgaans van een ervaren imker. Het geval lag erg gunstig, als die ervaren imker de vader van de leerling was en die gunstige situatie, die erfopvolging, kwam nogal veel voor. Was de leerling geen familie van de ervaren imker van wie hij het vak wilde leren, dan ervoer hij nogal eens, dat zijn leermeester niet zo erg scheutig was met het overdragen van zijn kennis en de leerling moest zijn ogen goed open hebben en hij moest zijn hersens hard laten knarsen om achter de vakgeheimen te komen. Ik heb dikwijls verhalen gehoord uit die tijd, over leerlingen, die bemerkten dat „de baas” heimelijk in de bijen had gewerkt en dat hij het vertikte om te vertellen wat hij gedaan had en waarom.

Nu ligt dat allemaal anders. De kennis van de bij en haar teelt wordt iedereen die er ook maar in de verste verte naar taalt opgedrongen. Er is

zelfs een tijd geweest waarin hij een paar bijenkasten kado kreeg als hij asjeblijft maar wilde luisteren. Van de afdeling kreeg hij dan bovendien nog een of twee zwermen kado.

Dat het percentage „brandhout” onder de aldus geworven imkers enorm hoog ligt, verwondert ons niet. Om het duidelijker te zeggen citeren we de woorden van een bijenteeltonderwijzer, die de deelnemers aan een cursus voor beginners monsterde en tegen de rijksgedelegeerde zei: Het zijn bijna allemaal wijkers, er is misschien één blijver bij. En dat is natuurlijk wel heel wat anders dan de leerling van 1897, die de geheimen uit zijn leraar moest wringen en daar ook in slaagde, omdat het heilige vuur nu eenmaal in hem brandde.

Slotwoord

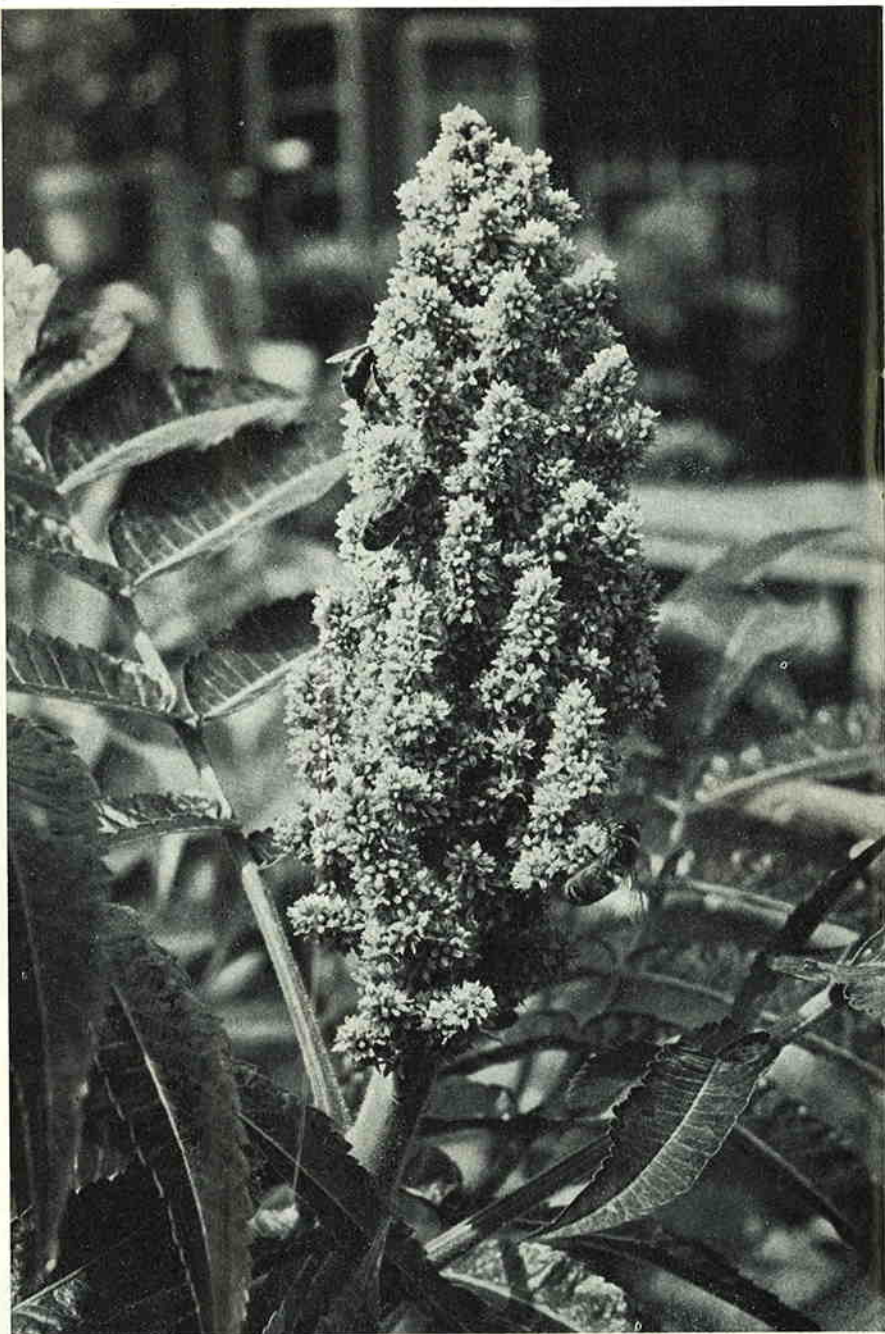
Met deze korte beschouwing over een paar bijenteelt-onderdelen wil ik mijn jubileum-overpeinzing dan maar beëindigen. Mijn ontboezeming was misschien niet helemaal zo vriendelijk als „men” op een jubileum van je verwacht, maar de oude garde onder onze imkers zal daar wel begrip voor hebben. En, wie weet, misschien stemmen ook de jongeren wel in met mijn jubileum-heilwens: Laten we de komende 25 jaar gebruiken om, steunende op onze meerdere kennis en betere mogelijkheden, onze kollega's van 75 jaar geleden te evenaren wat hun vakmanschap betreft.

Ouwe Rot

De redactie, kennende de bescheidenheid van de schrijver die zich achter het pseudoniem „ouwe rot” verschuilt, zal dit incognito niet schenden, maar wil nochtans uiting geven aan haar gevoelens van erkentelijkheid en waardering voor dit, ondanks zijn beknoptheid — immers de gebeurlijkheden van 75 jaar zijn in enkele pagina's samengevat — heldere en overzichtelijke betoog, waarin vele aanwijzingen zijn verwerkt waarmee de aandachtige lezer zijn voordeel kan doen.

Wij bevelen het artikel dan ook gaarne in de belangstelling van onze lezers en in het bijzonder van onze beginnende imkers, ter aandachtige bestudering aan. De schrijver, met zijn groot gevoel voor humor, zouden wij ter ondersteuning van zijn opmerking over de buitenlandse verscheidenheid aan kasttypen nog attent willen maken op de uitspraak van groot-imker E. Schele, gedaan op de imkersdag van beroepsimkers in januari j.l. te Soltau (D.B.R.) gehouden: Een bijenkast moet zijn gelijk de bikini van een jong meisje — zoveel mogelijk weglaten maar het essentiële behouden.

Onze Jubileum- prijsvraag

De redactie neemt aan dat alle imkers gewassen, die door de bijen worden bevlogen, met bijzondere belangstelling beschouwen. Dit zo zijnde moet het onze leden dan ook weinig moeite kosten de naam van het gewas op te sporen waarvan de bloeiwijze op bijgaande foto is afgebeeld.

Er zijn slechts drie nectarzuigende bijen zichtbaar, een vierde verdween op het moment dat de sluiters werd ingedrukt net naar de andere kant — het achterlijf is rechts onderaan nog even zichtbaar — maar gedurende de vrij korte tijd dat de bloempluim nectar geeft mag deze zich in een druk bijenbezoek verheugen.

Indien U voor 1 september per briefkaart aan het Bijenhuis mededeelt hoe het gewas op de foto heet, dingt U, als U tot de goede oplossers behoort, mede naar een aantal extra mooie prijzen, die ter gelegenheid van ons jubileum worden uitgelooft.

Naast de wetenschappelijke latijnse naam is de plant onder twee nederlandse in de flora vermelde namen bekend. Alleen één van deze drie namen zal als goede oplossing worden geaccepteerd.

Zo nodig zullen de prijswinnaars door het lot worden aangewezen.

BIJENHOUDEN IN NIEUW ZEELAND (slot)

Zoals uit de voorgaande artikelen kan worden afgeleid bestaat er groot verschil in werkwijze tussen grote (beroeps-) imkers en de amateurs.

De produktie van de amateurs is, althans in verhouding, groter dan die van de beroepsimker.

Onderzoekingen in Australië zouden echter hebben uitgewezen, dat de gemiddelde opbrengst stijgt naar mate het bedrijf, in casu het aantal volken, groter is, eenvoudig omdat de beroepsimkers van het ene naar het andere drachtgebied reizen. Deze bewering is oncontroleerbaar, hoewel die wel aanvaardbaar lijkt. Een kleine imker in de omgeving van Wellington, met 4 volken, wist echter tot mijn vertrek, 150 Engelse ponden, dat is 67,5 kilogram per volk klaverhoning te winnen, dus zonder zijn standplaats te verlaten. Een andere met 10 volken kwam tot een nog veel beter resultaat. Het hoogseizoen was toen nog niet voorbij. In ieder geval bleek dat deze opbrengsten bepaald niet tot deze enkele voorbeelden beperkt bleven.

Ook in Nieuw Zeland hebben de amateurs moeite om de koningin te vinden. In hun mededelingenblaadje doet men hen twee methoden aan de hand om haar gemakkelijk te vinden. De eerste methode is:

„Maak de kast open. Leg een koninginrooster op de onderste broedkamer. Eventueel ook boven op de tweede als men met meer dan één broedkamer werkt. Na een week nazien in welke broedkamer eitjes zijn te vinden. Deze broedkamer zet men een eindje van de kast. De vliegbijen zoeken de oude woning op. Na een paar uur zijn in de verplaatste broedkamer alleen de koningin en jonge bijen overgebleven. De koningin kan dan gemakkelijk worden gevonden en men kan naar bevind van zaken handelen. De broedkamer zet men daarna terug”.

De tweede methode met slechts één broedkamer is navenant: „Neem de broedkamer weg en plaats die enige meters van de oude standplaats. Schud een broedraam af en plaats dat raam in een kamer met overigens lege ramen op de plaats waar de volle broedkamer heeft gestaan. Ook nu blijven in de broedkamer alleen de koningin en jonge bijen over. De verdere behandeling is dan als bij de eerste methode”.

U ziet wel, dat er weinig nieuws onder de zon is. Dergelijke methoden worden bij goed weer op een daarvoor uitgekozen stand gedemonstreerd. Die bijenstand is vaak een heel eind van huis.

De bijenhouder, op wiens stand de demonstratie plaats vindt, voorziet de deelnemers gewoonlijk van thee en een versnapering. De lunch en een beker moet de deelnemer zelf meebrengen.

Tijdens de demonstratie worden verscheidene kasten opengemaakt en wordt de toestand van het volk door een deskundige besproken. Dit gebeurt niet bij hoge uitzondering, maar vrij regelmatig. Ik zou willen dat dit ook bij ons meer zou worden gedaan.

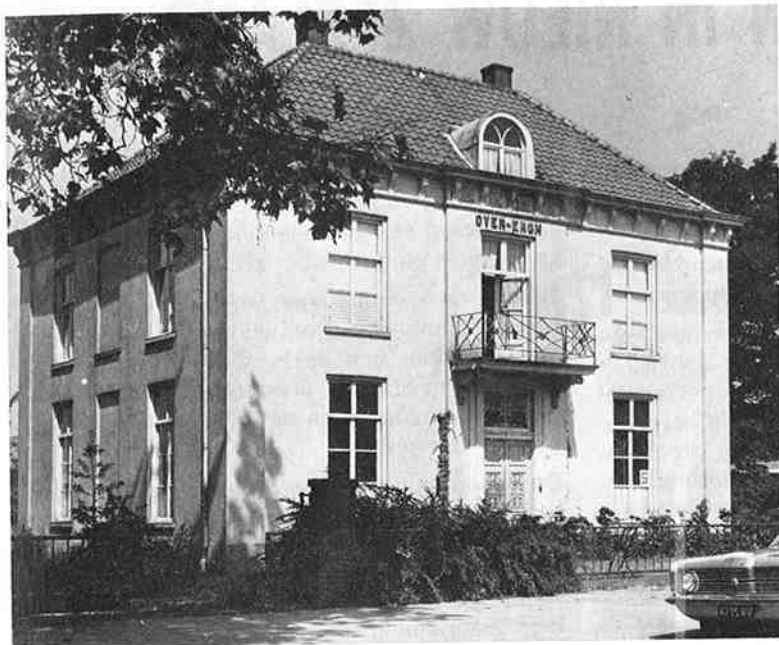
De imkers zijn bijzonder bereidwillig hun stand te laten zien. Zij waren ook direkt bereid om mij af te halen en mee te nemen. Er is hen dan niets te veel. Wel zijn zij zeer zakelijk ingesteld. Hoewel ieder een auto heeft, rijden zij niet alleen, maar één imker neemt tenminste 3 anderen mee.

Zoals begrijpelijk heeft dit bezoek aan een aantal imkers in den vreemde mij veel geleerd. Zeer getroffen heeft mij ook de bereidheid om mij deelgenoot te maken van hun werkwijze en hun inzichten de bijenteelt betreffende. Omgekeerd waren zij nieuwsgierig naar de toestanden hier en vooral ook naar de organisaties, welke op dit gebied werkzaam zijn. Het behoeft niet te verwonderen, dat zij maar moeilijk konden begripen, dat er behalve een algemene vereniging ook nog R. K. verenigingen bestaan.

Tenslotte moet ik mij nog van een aangename taak kwijten. De Wellington Beekeepers Association heeft mij namelijk gevraagd de groeten van haar leden over te brengen aan de verenigingen in Holland, hetgeen ik bij deze doe. Verder wil ik de redactie van ons Maandschrift danken voor de mij geboden plaatsruimte, vooral ook omdat deze artikelenreeks een andere geest ademt dan de min of meer gebruikelijke.

A. Vink, Den Haag

Ons erelid Vink heeft ons op de van hem bekende gedegen en serieuze wijze een inzicht gegeven in de bijenhouderij in Nieuw Zeeland. Hoewel deze artikelenreeks inderdaad buiten het gebruikelijke kader valt meende de redactie dat het alleen maar blikverruimend kan werken als men ook eens kennis neemt van de mogelijkheden elders. Een woord van waardering en hartelijke dank onzerzijds voor al dit werk is dan ook zeker op zijn plaats.

Een laatste opname van de destijds als „hecht en wel doortimmerd” aangekochte villa „Over - Engh” die wij binnen enkele weken gaan verlaten.

Een laatste opname tijdens de bouwphase van ons nieuwe — anders maar daarom niet minder solide geconstrueerde gebouw. De woestenij rondom de bouw ondergaat inmiddels een grondige metamorfose.

Besputtingen en de bijen

door ir. J. Mommers,
Proefbijenstand Ambrosiushoeve

Ofschoon men naarstig zoekt naar methoden om te komen tot een biologische of zogenaamde geïntegreerde bestrijding van plagen in de land- en tuinbouw, en men daarmee ook wel enige vooruitgang maakt, zullen voorlopig nog wel chemische middelen gebruikt moeten worden om de produktie, zowel wat kwantiteit als kwaliteit betreft, op peil te houden.

Dit gebruik van chemische middelen kan gevaar opleveren voor onze bijen en ook andere nuttige insecten (en andere dieren). Dit gevaar is onderkend bij het maken van de Bestrijdingsmiddelenwet, waarin art. 13, sub 3 bepaalt, dat middelen slechts zodanig mogen worden gebruikt dat geen gevaar ontstaat voor dieren, waarvan de instandhouding gewenst is. Toch komen er nog ieder jaar vergiftigingsgevallen voor. Dit voorjaar waren er vrij veel, wat te verklaren is door het langdurige ongunstige weer vóór de bloei van het fruit, waardoor spuiten onmogelijk was. Toen het weer beter werd stonden pruimen, kersen en peren in bloei en men spoot toch. Als nu maar de juiste middelen werden gekozen, ontstond er nog geen schade aan de bijen. Er zijn de laatste jaren middelen op de markt gekomen, die niet schadelijk zijn voor bijen. Sommige insectendodende middelen doen aan de bijen, die toch ook insecten zijn, geen schade, als ze onder normale omstandigheden en in de voorgeschreven concentratie word engebruikt.

Op de Proefbijenstand Ambrosiushoeve werd de laatste jaren veel onderzoek verricht naar de giftigheid van bestrijdingsmiddelen voor bijen. Het is al weer vele jaren geleden dat in de Noordoostpolder zeer veel bijen werden vergiftigd door dieldrin. Wij hadden toen al gevonden dat endosulfan weinig giftig was voor bijen. Het hielp wel tegen de koolzaadsnuitkever en werd daarna ook vele jaren gebruikt op een deel van het koolzaad, waarbij de bijen geplaatst werden.

Methode van onderzoek

Het onderzoek gebeurt volgens een methode, die is vastgesteld in een internationale werk-

groep. Daarbij worden 40 bijen (bij voorkeur winterbijen) afzonderlijk in lucifersdoosjes gedaan. Ze moeten een uur vasten, zodat al het voedsel dat in de honingblaas aanwezig was, in de maag terecht is gekomen.

20 Bijen krijgen nu ieder 10 mm³ suikerwater (controle) en 20 bijen 10 mm³ suikerwater, waarin een bekende hoeveelheid van het middel. Ze blijven nog een uur in de lucifersdoosjes, zodat weer alle voer in de maag terecht is gekomen en dus geen voer van de ene aan de andere bij gegeven kan worden. Daarna gaan de twee groepen van 20 bijen gezamenlijk in een klein kastje, waarin suikerwater beschikbaar is. Deze kastjes worden in een broedstoof geplaatst bij $\pm 23^{\circ}\text{C}$.

Na 24 uur wordt gecontroleerd hoeveel bijen dood zijn.

Het is de bedoeling de hoeveelheid van de te onderzoeken stof zo te nemen, dat in 24 uur de helft van de bijen dood is. Deze hoeveelheid noemt men de laetale dosis voor 50% van de bijen, afgekort LD 50. Deze wordt uitgedrukt in microgram per bij (1 microgram is één duizendste milligram, dus één miljoenste gram). Het is duidelijk dat, naarmate de LD 50 hoger is, de stof minder giftig is voor bijen. De tot nu toe door ons onderzochte giftigste stof had een LD 50 van 0,002 microgram, maar er zijn ook middelen met meer dan 200 microgram. De concentratie wordt dan zo hoog, dat de bijen het niet meer opnemen. Als de LD 50 daartoe aanleiding geeft, dat wil zeggen niet erg hoog of erg laag is, wordt het middel in de voor de praktische toepassing aanbevolen concentratie gespoten op een gewas dat druk door bijen wordt bezocht, meestal Borago. Om te voorkomen, dat vreemde bijen worden vergiftigd, wordt op het gewas een gazen kooi geplaatst en daarin een klein bijenvolkje. Als hierbij geen abnormale sterfte optreedt, wordt het middel als niet giftig voor bijen beschouwd. In sommige gevallen is het mogelijk om echte praktijkproeven te nemen, zoals bij

middelen tegen de koolzaadsnuitkever in de IJsselmeerpolders, waar geen bijen geplaatst mogen worden en waar dan enkele bijenvolken van de Proefbijenstand aan gewaagd worden.

De resultaten van het onderzoek

Er is een groot aantal middelen onderzocht, waarbij selectief te werk wordt gegaan. Bij voorkeur onderzoeken wij middelen, waarvan de mogelijkheid bestaat dat bijen er door vergiftigd worden, bijvoorbeeld middelen, die in de fruitteelt „rond de bloei” worden aanbevolen, maar die ook wel eens in de bloei terecht kunnen komen, en middelen die in de bloei gebruikt moeten worden, zoals tegen de koolzaadsnuitkever en de karwijmot.

Het heeft weinig zin hier alle door ons onderzochte middelen te noemen. In beginsel moet ervan worden uitgegaan, dat alle insektendodende middelen giftig zijn voor bijen. Ik zal dus alleen de niet voor bijen giftige noemen. Wat betreft de spintdodende middelen en de schimmeldodende middelen ligt de zaak veel gunstiger. Deze zijn in het algemeen niet giftig voor bijen, maar er zijn ook uitzonderingen. Ook hiervan noem ik de door ons onderzochte niet bijengiftige middelen.

Niet of weinig voor bijen giftige **insektendodende** middelen:

bacteriepreparaat van *Bac. thuringiensis* (diverse middelen);
bromophos (Nexion);
bromophos-ethyl (Nexagan);
chloorfenvinfos (Birlane);
endosulfan (Thiodan);
fosalone (Zolone);
isolan (Primin);
pirimicarb (Pirimor);
Pyrethrum + derris (Spruzit);
ronnel (Nankor);
Ryania;
trichloorfon (Dipterex).

Niet of weinig voor bijen giftige **spintdodende** middelen:

binapacryl (Acricid);
chloorfensulfide + chloorfenethol (Orga-Milbex);
dialifoor (Torak);
dicofol (Kelthane);
dinobuton (Acres-S);
fenazafloor (Lovoal);
tetradifon (Tedion);
tetrasul (Animert V 101);
thiochinox (Eradex);
tricyclohexyl-tin-hydroxyde (Plictran);

Niet of weinig voor bijen giftige **schimmeldodende** middelen:

benomyl (Benlate);
binapacryl (Acricid);
dichlofluanide (Eurapeen);
dichlozoline (Sclex 50);
dinitrorhodaan-benzeen (Nirit);
dinobuton (Acres-S);
dinocap (Karathane);
fentin-hydroxyde (Du-Tèr);

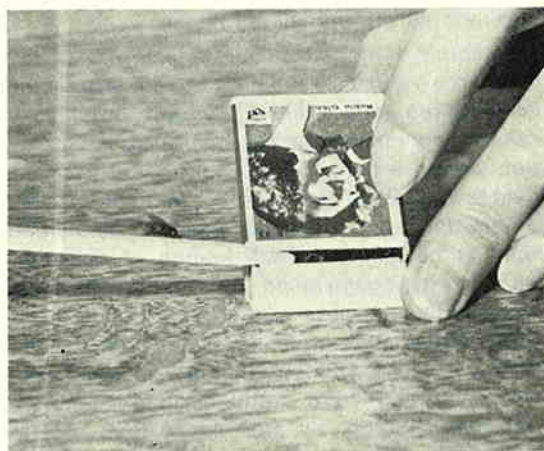
folpet (Phaltan);
methyl-dichlofluanide (Bayer 5712a);
oxythiochinox (Morestan);
thiofanaat-methyl (Orga Topsin M);
thiram (diverse middelen TMTD);
triamifos (Wepsyn);
Tuzet.

Diverse schimmeldodende middelen, vooral tegen meeldauw in appels, hebben ook een spintdodende werking.

Niet of weinig voor bijen giftige **onkruidbestrijdingsmiddelen**:

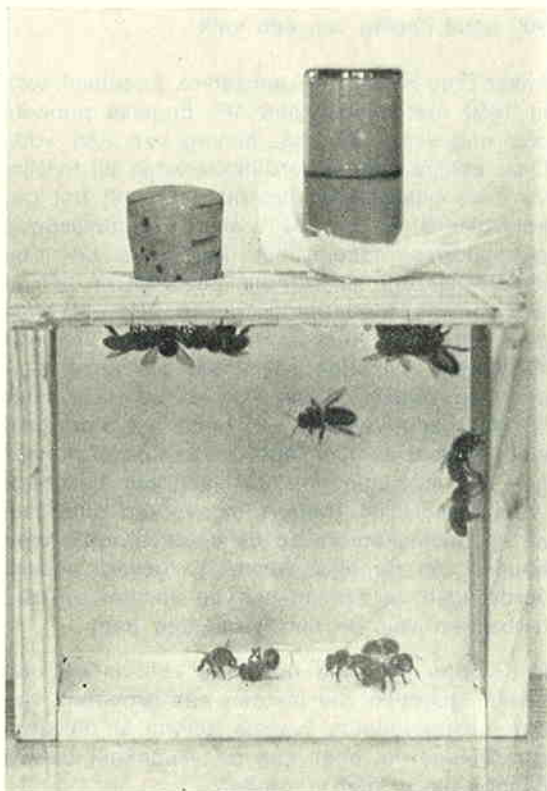
dichlobenyl (Casoron);
diuron + amitrol (Aakarzol);
simazin (diverse merken).

Waarschijnlijk zijn er nog wel meer voor bijen onschadelijke middelen, maar deze zijn nog niet door ons onderzocht. In ieder geval is er nu al zoveel keus dat de land- of tuinbouwer, die moet spuiten, een middel kan gebruiken, waarvan vaststaat dat de bijen er geen schade van ondervinden.

De bijen worden individueel gevoerd.

Het is niet de taak van de Rijksbijenteeltconsulent te adviseren welke middelen gebruikt moeten worden. Daarom kan ik het beste verwijzen naar de publikaties van de Rijkslandbouwconsulent en de Rijkstuinbouwconsulent voor de plantenziektenbestrijding. In de brochure „Besputtingen in de fruitteelt” (adviezen voor 1972) vind ik alleen maar aangegeven: Besputtingen vóór de bloei en besputtingen na de bloei, met uitzondering van de Perezagaagwesp, die tijdens de hoofdbloei bestreden moet worden. Daar staat echter bij dat middelen gebruikt moeten worden, die niet giftig zijn voor bijen, n.l. Thiodan of Nexagan. In de landbouw zijn meer gewassen, die tijdens de bloei gespoten moeten worden, zoals koolzaad, karwij en paarde- en tuinbonen. In de handleiding 1972: „De chemische bestrijding van ziekten, plagen en onkruiden in landbouwgewassen” staan nog wel middelen ver-

Na het voeren gaan de bijen samen in een kastje.

meld, die giftig zijn voor bijen en de middelen, die goedgekeurd zijn voor de bestrijding van de karwijmot zijn uitgebreid met Zolone en Nexagan. Dit zijn middelen, die bij gebruik op koolzaad al bewezen hebben niet schadelijk te zijn voor bijen. In deze handleiding wordt bij de bestrijding van de koolzaadsnuitkever genoemd Zolone of Malathion ULV. Er staat echter uitdrukkelijk bij vermeld, dat dit laatste middel giftig is voor bijen.

Wat te doen als toch nog bijen vergiftigd worden ?

Waarschuw onmiddellijk de Algemene Inspectiedienst (A.I.D.) van het Ministerie van Landbouw. De regionale Inspecties zijn gevestigd: Inspectie Rotterdam, tel. 0 10 - 11 94 80, voor de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht.

Inspectie Tilburg, tel. 0 4250 - 2 13 10 (m.i.v. 30 juni 1972: 0 13 - 42 13 10), voor de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Inspectie Zwolle, tel. 0 5200 - 1 96 74, voor de rest van Nederland.

Verzoek de ambtenaar van deze dienst zowel bijen- als gewasmonsters op te zenden voor onderzoek. Vooral wat betreft de bijen is spoed gewenst. Sommige giftige stoffen ontleden zeer snel in de bijen en kunnen dan niet meer worden aangetoond. Voor het onderzoek zijn minstens

300 bijen nodig, liever meer. Deze bijen niet in plastic of glas verpakken. Het beste is een houten sigarenkistje of een schoenendoos. Als de sterfte zich voordoet op vrijdag of zaterdag, liever het monster in de diepvries plaatsen en maandagochtend verzenden. Als er dode bijen zijn met stuifmeelklompjes aan de poten, deze in een apart doosje doen.

Tracht te weten te komen wie gespoten heeft en waarmee gespoten is en ga na of er meer imkers in uw omgeving zijn, die schade geleden hebben. Probeer ook de schade vast te stellen, bijvoorbeeld door het aantal ramen bijen dat vóór en na de schade aanwezig is en controleer of er misschien ook broed is afgestorven.

Ziektebestrijding onder glas

Bovenstaande gegevens over de giftigheid van middelen zijn alleen geldig voor het gebruik onder normale weersomstandigheden buiten en bij gebruik in de voorgeschreven concentratie. De omstandigheden onder glas kunnen zodanig verschillen, dat ook overigens heel onschuldige middelen toch ernstige schade aan de bijen toebrengen. Het is daarom aan te bevelen de bijen altijd buiten de kas te plaatsen, als er een ziektebestrijding plaats heeft. De volgende dag kunnen dan, nadat de kas flink is gelucht, de bijen op dezelfde plaats teruggezet worden. Denk ook om de drinkplaats van de bijen! Het kan voorkomen dat bijen schade ondervinden zonder dat tijdens het verblijf in de kas gespoten is. Als bij een vorige teelt het middel linaan is gebruikt, kan nog geruime tijd later sterfte onder de bijen optreden.

UIT DE JAAGKIEPS

Heuning-en-piesangbootjes

4 piesangs; 4-6 eetlepels geselte botter; 1 eetlepel bruin suiker; sap van 'n 1/2 suurlemoen; 1 teelepel gerasperde suurlemoenskil; 2 eetlepels heuning.

Skil piesangs en sny in de lengte deur.

Plaas in bakskottel, voeg andere bestanddele by en bak 30 minute by 350° F.

Dit recept gaf South African nov./dec. 1971.

Wat weegt een bij?

Pas geboren dar: 0,216 gram.

Rijpe dar: 0,211 gram.

Pas geboren werkbij: 0,102 gram.

Werkbij bij het verlaten der kast: 0,088 gram.

Gemiddelde werkbij in de kast: 0,131 gram.

Berookte bijen: 0,130 gram.

Eén pond wegen:

4500 pasgeboren werksters;

5000 bijen, die op het punt staan de kast te verlaten;

3500 bijen lukraak uit de kast genomen;

3500 berookte bijen.

Dit zijn de gemiddelden van een groot aantal wegingen, die Catherine Mitchell van de Universiteit van Californië publiceerde in ABJ 1970. Ieder cijfer geeft het gemiddelde weer van tal van wegingen en voor iedere weging nam ze 20 bijen of darren, waarvan ze tot op een duizendste gram nauwkeurig het gewicht bepaalde.

Als ze spreekt over het globale aantal bijen per pond, bedoelt ze klaarblijkelijk Amerikaanse ponden van 453,6 gram, anders kloppen haar cijfers niet voor degene die de moeite neemt ze na te rekenen.

Moet de koningin wel eens nodig?

Een imker stelde vraag op een afdelingsvergadering, maar hij kreeg er geen bevredigend antwoord op. In Die Biene van mei 1971 krijgt hij echter antwoord van Dr. Dreher:

Ook koninginnen moeten wel eens. Maar niet zo vaak als de werkbijen. Vooral de voedsterbijen eten enorme hoeveelheden stuifmeel. Stuifmeel bevat vele onverteerbare bestanddelen, in het bijzonder de omhulsels van de stuifmeelkorrels, die je zoudt kunnen vergelijken met het harde omhulsel van noten. De onverteerde stuifmeelresten ruiken verre van aangenaam.

Geheel anders liggen de zaken bij de winterbijen, die zich vrijwel uitsluitend voeden met suiker. Suiker bevat zeer weinig onverteerbare stoffen. Daardoor kunnen de bijen gedurende de gehele winter die geringe hoeveelheid afvalstoffen in hun lichaam ophouden.

De koningin gebruikt, vooral gedurende haar actieve leg-periode, grote hoeveelheden koningin-ne-voedersap. Zonder enige twijfel bevat dat maar weinig onverteerbare resten, maar van die resten moet de koningin zich toch nu en dan ontdoen. De werkbijen likken haar afscheiding gretig op, misschien is die wel op de een of andere wijze nuttig of doelmatig voor het volk. Het is natuurlijk heel erg als de koningin aan Nosema lijdt en met haar uitwerpselen miljoenen Nosemsporen afscheidt. Zo'n volk gaat meestal aan „vliegende Nosema” te gronde.

400 pond honing van één volk

Imker Fred Hibbert in Lancashire, Engeland, won in 1969 niet minder dan 448 Engelse ponden, dus ongeveer 200 kilo, honing van één volk. Daar schijnt geen woord imkerslatijn bij te zijn, want de bijenclub in het distrikt heeft het gecontroleerd. En in BBJ 1 mei 1971 bevestigde zijn buurman Gough het, en die is zelf ook imker. Hij zegt: Ik ben zijn buurman en ik kan wel enige bijzonderheden geven. Het volk was overwinterd op een dubbele broedbak van een WBC-kast (dezelfde raammaat als onze simplex- en spaarkast dus). In het voorjaar heeft hij niet gedrijfvoerd en hij heeft het broednest niet vergroot door er lege ramen tussen te hangen. De koningin van dat jaar wat bijzonder vruchtbaar. Fred Hibbert moest van eind juni af vijf honingkamers op de beide broedkamers houden om de bijen ruimte te geven, anders verdrongen ze zich tussen de binnen- en buitenbakken van de dubbelwandige kast.

Het vorige jaar had hetzelfde volk in juli een zwerm gegeven, die meteen een broedbak van tien ramen volledig bezette, terwijl er ook nog drie bekers vol bijen aan de vliegplank bleven hangen die er niet in konden.

De dracht in dat gebied bestaat in hoofdzaak uit wilgeroosje, bramen en reuzenbalsamien. In het voorjaar is er overvloedig stuifmeel van groot hoefblad, klein hoefblad en wilgen.

Buurman Gough vraagt zich af of zo'n enorme opbrengst helemaal op een toevallige samenloop van omstandigheden berust.

In BBJ 29 mei 1971 vraagt een lezer al: waar kwam die koningin vandaan, welke zwermverhinderingsmethode werd toegepast, wanneer werden de honingkamers opgezet en weer afgenomen, was het volk ook naar de heide geweest en wie controleerden de juistheid van die enorme opbrengst?

Een andere imker vertelt, dat vijftig jaar geleden zijn grootvader 383 pond (= ongeveer 345 Nederlandse ponden) van één volk won en hij schijnt het niet leuk te vinden dat het rekord van zijn grootvader nu geslagen is. Hij vraagt tenminste óók al hoe de juistheid van de gegevens werd gecontroleerd. BBJ geeft op dat laatste antwoord: er bestaat geen instelling, die zulke gegevens officieel vaststelt. Dat kan ook niet, het is veel te gemakkelijk om broed en bijen van andere volken toe te voegen, het betreffende volk hard te voeren en, gemakkelijker nog, er volle honingkamers van andere volken op te zetten. Het hele geval van een „gecontroleerde oogst” staat en valt met de betrouwbaarheid van de betrokken imkers.

Zeldzame honingsmaak

Een Schotse imker, die zijn bijen houdt te Kilmarnock, levert honing met een whisky-smaak, lezen we in ABJ maart 1972. Zijn bijen staan in de buurt van de destilleerderij van Johnnie Walker. In de tuin van dat bedrijf liggen honderden vaten waar de bijen een lijndienst op onderhouden om de nektar der goden naar hun woning te brengen. Ondanks dat vliegen ze rechtuit rechtaan, voegt ABJ daar diepzinnig aan toe.

Geen jeugdige delinkwenten

In het bijenvolk bemoeien de jonge bijen zich niet met het werk dat de oudere bijen bezig houdt en de jongeren hebben hun eigen wisselende taken te volbrengen. De bijengemeenschap heeft veel langer bestaan dan die der mensen en zonder generatiekonflikten. Als je het sociale leven van de bijen vergelijkt met dat der mensen, ben je geneigd een onderzoek in te stellen naar de voordelen van het opsluiten van de jongeren in cellen, zegt de grimmig-grappige meneer W. A. Stephen in ABJ maart 1972.

Diezelfde meneer Stephen van de universiteit van Ohio gaat, met steun van de Raad van Kerken, anderhalf jaar naar Griekenland om de mensen met lage inkomens daar te leren hun inkomsten te vergroten door de praktijk van het bijenhouden te verbeteren en door de waarde van de bestuiving aan te tonen, in het bijzonder voor olijven en amandelen.

Liefdesverdriet

Hij had een blauwtje gelopen en nu ging ze óók nog met die ander . . . ! Hij volgde het paartje heimelijk. Ze gingen samen een boshut binnen om de oudste en schoonste vreugden van deze wereld te genieten. Hij rende terug naar huis, vulde een plastic zak met boze bijen, rukte de deur van de boshut open en wierp de zak naar binnen. Zij kreeg 26 steken, zijn medeminnaar kreeg 23 steken en hijzelf kreeg 2000 Mark boete. Dit gebeurde in het jaar 1970 in de buurt van het stadje Wolfach in het Zwarte-woud, zegt Die Biene juni 1971.

OFFICIELE MEDEDELINGEN

Het is zeker een bijzonder voorrecht in dit extra nummer de namen van een zo groot aantal nieuwe leden, die sedert de vorige opgave tot onze imkersgemeenschap zijn toegetreden te kunnen publiceren. De lijst werd op 5 juli j.l. afgesloten. Dat zij van harte welkom zijn behoeft geen nader betoog.

V.L.: A. Bartels, Aalsmeer.
V.L.: W. Rensen, IJendoorn.
V.L.: S. C. M. Loonen, Arnhem.
V.L.: W. Rensen, IJendoorn.
Boskoop: J. Blok, Moordrecht; W. J. v. d. Werf, Boskoop; P. J. Ubink, Noorden (Z.-H.).
Dieren: mevr. H. Hubers-Bai, Dieren.
Den Haag: Mr. P. Paul, Wassenaar.
De Wouden: H. Talsma, Grootegast.
Lochem: H. F. van Dam, Lochem.
Ruurlo: W. Wezinkhof, Ruurlo.
Ruinen: J. Austin, Ruinen.
Emmen: J. A. van der Meij, Emmer Compasuum.
Eerbeek: W. Stuivenbelt, Eerbeek.
Amsterdam: T. Jilink, Amsterdam-C.; E. N. Verburg, Amsterdam-W.; M. v. d. Schaaf, Amsterdam-O.; N. Verburg, Amsterdam.
Doetinchem: G. J. Schuizeman, Laag Keppel (gem. Hummelo en Keppel).
Beetsterzwaag: S. Gerbens, Groningen.
Bussum: G. Schrijver, Bussum.
Nunspeet: P. de Ruyter, Nunspeet; G. B. v. Orden, Nunspeet; J. Florijn Jr., Ermelo.

Hierden: P. v. d. Berg, Harderwijk.
Dinxperlo: H. J. Westerhof, De Heurne (bij Dinxperlo).
Enschede: Th. Adams, Enschede.
Zwolle: A. N. M. Spijker, Zwolle.
Beemster: W. J. van Rooijen, Oosthuizen.
Bemmel: P. J. W. Kalfs, Bemmel.
Heerde: S. Pleiter, Heerde.
Emmer Compasuum: J. A. v. d. Meij, Emmer Compasuum.
Haarlem: R. Voorhoeve, Bloemendaal.
Epe: H. Koetsier, Epe.
Driebergen: J. v. d. Berg, Driebergen.
Kerkwijk: D. v. Veen, Brakel; J. Westelaken, Giesen (N.-Br.); C. A. M. Akkermans, Kerkdriel.
Heerde: F. A. v. Beek, Heerde.
Amstelveen: H. S. Kooij, Amstelveen.
Apeldoorn: R. Boom, Apeldoorn; G. Pluim, Apeldoorn; J. Weij, Apeldoorn.
Loenen a/d Vecht: mevr. J. C. Kok, Loenen a/d Vecht; A. Simburg, Maarssen; mevr. R. H. Hanseb, Tienhoven; H. Hogenhout, Maarssen.
Enschede: B. J. v. Dansink, Enschede.
Heerlen: P. H. Ramakers, Heerlen.
Hilversum: H. v. Iepenburg, Hilversum; mevr. A. den Besten, Hilversum.
Finsterwolde: J. Hulzebos, Bellingwoude.
Nietap: J. Visser, Roden; A. Buffinga, Aduard.
Elburg: J. Bos, Elburg.
Brielle: W. Hovenkamp, Pernis.

Eibergen: H. Wansink, Haarlo; G. A. Wiggers, Eibergen.
 Hulst: U. P. M. Markens, Sas van Gent.
 Driebergen: W. Hendrik, Driebergen.
 Zuidlaren: J. Grelling, Annen; P. Boucher, Gem. Zuidlaren.
 Velp: J. A. Siebenheller, Velp; J. Nieuwenhuis, Velp;
 J. v. Limbeek, Rheden; M. v. Mourik, Velp.
 Groningen: J. C. van der Zwan, Groningen.
 Nijmegen: Ir. J. G. H. de Vaan, Gennep.
 Lunteren: R. v. Laar, Lunteren; A. G. J. Buesink, Lunteren; D. J. Floor, Lunteren.
 Rotterdam: W. de Goede, Rotterdam.
 Utrecht: C. P. de Kat, Utrecht.
 Putten: N. Th. Hummelen, Putten.
 Haren-Paterswolde: E. de Weerd, Eelde.
 Vaassen: M. Scholten, Vaassen.
 Lochem: S. Hes, Lochem.

STAND VAN DE BOUWSTENENACTIE

Stand op 14 juli 1972

Aan Bouwstenen	f 2.443,65
Aan Hoekstenen	f 1.540,—
Aan Obligaties	f 10.425,—
Aan Toezeggingen	f 3.250,—
TOTAAL	f 17.658,65

MEDEDELING

Voor het op 29 juni 1972 gehouden examen tot het behalen van het diploma Praktisch Imker slaagden de volgende kandidaten, die wij hierbij van harte gelukwensen met het behaalde resultaat:

J. J. Speelziek, Apeldoorn; J. W. N. v. d. Post, Oegstgeest; J. H. Snuverink, Enschede; A. P. M. ter Beek, Enschede; B. de Lange, Enschede; A. Wagenmakers, Enschede; G. L. Egberink, Boekelo; J. de Graaf, Boekelo.

Eén kandidaat moest helaas worden afgewezen.

Het lag in het voornemen van de redactie bij ons 75-jarig bestaan Ere- en Hoofdbestuursleden uit te nodigen hun inzichten ten opzichte van de bijenhouderij in ons blad uiteen te zetten, daarover te filosoferen eventueel te fantaseren en mogelijk ideeën en voorstellen aan te dragen die tot nieuwe activiteiten aanleiding kunnen geven.

Mede als gevolg van het minder gunstige tijdstip — ieder was druk met zijn bijen of met de voorbereiding of het beleven van vakantiegevoelens — zijn op ons in die geest gedaan verzoek nog niet alle reacties binnen. Wij hopen echter in komende nummers deze bijdragen alsnog zoveel mogelijk te publiceren.

IN MEMORIAM

Tijdens mijn verblijf in Schotland voor het bijwonen van een vergadering van de Bee Research Association bereikte mij het ontstellende bericht, dat mijn vriend en medewerker A. Laban plotseling was overleden.

Aanvankelijk werkte hij in een administratieve functie, maar toen Dr. Minderhoud gepensioneerd werd, kwam hij bij de buitendienst. Daarvoor bleek hij bijzonder geschikt. Hij verwierf zich vele vrienden onder alle standen, die bij de imkers zo rijk vertegenwoordigd zijn. Dit was te danken niet alleen door zijn grote vak-kennis, maar vooral door zijn wijze van omgang met de mensen, zijn volkomen eerlijkheid, zijn vriendelijkheid en doordat hij altijd zijn werk voor liet gaan boven zijn persoonlijke belangen. Bij het personeel van het Rijksbijenteeltconsulentschap was hij zeer bemind.

Hij zal een grote leemte achterlaten, zowel in het menselijke vlak als wat het werk betreft. Maar vooral zal het gemis gevoeld worden door zijn Vrouw en kinderen, die zozeer op hem gesteld waren.

Moge hij rusten in vrede.

Ir. J. Mommers

Met ontsteltenis namen wij kennis van het droeve feit dat de heer Jacobus van den Top op 15 juli 1972 op 66-jarige leeftijd van ons is heengegaan. De begrafenis heeft op 19 juli te Ede plaatsgevonden. Talrijke vrienden woonden de rouwdienst bij en bewezen de overledene de laatste eer. Ons Hoofdbestuur was vertegenwoordigd door de Alg. voorzitter, de vice-voorzitter en de alg. secretaris.

De heer J. van den Top kreeg in onze kringen meer bekendheid doordat hij als architect veel werk verzette bij de voorbereiding van onze nieuwbouwplannen en ook bij de uitvoering van het definitieve plan ten nauwste was betrokken. Daarnaast was hij echter een actief lid van de afdeling Ede, waarvan hij gedurende een lange reeks van het voorzitterschap bekleedde, in welke functie hij ook een belangrijk aandeel had in de organisatie van de in 1962 in Ede gehouden imkersdag. Hij was een imker in hart en nieren en kort voor zijn heengaan sprak hij nog over zijn bijen.

In de kringen van zijn imkervrienden laat hij een lege plaats achter die moeilijk aan te vullen zal zijn, maar onze deernis gaat bovenal uit naar zijn vrouw en kinderen. Wij kunnen slechts hopen dat zij uit hun diepe geloofsovertuiging de kracht zullen kunnen putten dit smartelijk verlies te dragen.

AFDELINGSNIEUWS

De cursus „Bijenteelt voor Gevorderden", die, evenals de beginnerscursus, werd georganiseerd door de afdeling Ter Apel van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland, eindigde met een examen op 30 juni j.l. in hotel „Star" te Ter Apel. Hierbij waren aanwezig de heer Schuiling (namens de Insp. v.h. Landbouwwonderwijs en de heer Ir. J. J. Pettinga (Rijks-bijenteeltconsulent).

De volgende kursisten behaalden het diploma: de heer de Vries uit Beerta, mevr. L. Engelgeer-Booms uit Emmen, R. Wiedijk uit Ter Apel, de heer Kiers uit Emmen, de heer Smilde uit Musselkanaal, de heer Kamies uit Mussel en de heer Oosting uit Emmen.

De cursus, die in februari van start ging, bevatte o.a. de volgende onderwerpen: bedrijfsmethoden, morfologie van de bij, bestuiving en bestuivingsvormen, zwermtheorieën en soorten zwermen, inwinteren en de behandeling in het voorjaar, erfelijkheid en de koninginnenteelt, voorkomen afwijkingen in een bijenvolk, vijanden der bijen, parasitaire en niet parasitaire ziekten, behuizing der bijen: vaste en losse bouw (div. soorten korven en kasten), problemen in een bijenvolk, honing: samenstelling en behandeling, drachtplanten. Verder werden er in de praktijklessen kunstzwermen gemaakt; deze kunstzwermen en hun hoofdvolkten werden gecontroleerd. Ook werd er nog honing geslingerd.

De interessante lessen van deze cursus werden gegeven door de heer Ruven uit Stadskanaal.

Afd. Ter Apel

IN MEMORIAM

Op 24 juni 1972 is overleden de heer

H. WARMELS CZN

die de leeftijd heeft bereikt van 80 jaar.

Hij was bijna 40 jaar onze afdelingssecretaris welk werk hij steeds met veel liefde voor de bijenteelt heeft verricht.

Zijn nagedachtenis zal steeds in dankbare herinnering bij ons zijn.

Afd. Hoogeveen

Op 27 juni overleed te Breskens op 83-jarige leeftijd de heer

C. J. MANNEKE

oud bestuurslid en erelid van onze afdeling. Hij is jarenlang één van de stuwende krachten in onze afdeling geweest.

Bestuur en leden van de afdeling Oostburg

64e Honing- en Bijenmarkt te Eerbeek

Zaterdag 23 september 1972

Bijen- en Honingmarkt te Ugchelen

Evenals vorige jaren verwachten wij weer erg veel bezoek en vanzelfsprekend ook veel honing.

De marktcommissie zal er voor zorgen, dat de inzenders weer gemakkelijk de weg kunnen vinden naar de markt.

Een ieder kan inschrijven voor zowel honing als bijen.

Onze prijzen voor bekroonde inzendingen zijn dit jaar weer uitgebreid.

Aanvragen voor plaatsing op de markt inzenden voor 13 september 1972 op de volgende adressen:

A. van Putten, Hoenderloseweg 20, Ugchelen.

C. L. Noordermeer, Jachtlaan 303, Apeldoorn en

B. Zweers, Nikkelweg 1, Apeldoorn. Telefoon 0 5760 - 3 60 44.

Wij hopen evenals vorige jaren vele oude bekenden terug te zien en graag ook nieuwe inzenders.

Tot ziens op 16 september 1972 in Ugchelen, gebouw Ugchelens Belang aan de Bogaardslaan.

Secr. B. Zweers, Nikkelweg 1, Apeldoorn.

Telefoon 0 5760 - 3 60 44.

Bestel nu! Reprint editie van het bekende standaardwerk over Hymenoptera:

H. BISCHOFF,

Biologie der Hymenopteren

Berlin 1927. 8 vo. pp. VII, 598

met 224 fig. Linnen band.

Inschrijfprijs f 185,—

Dit gezochte boek over de Hymenoptera is nog steeds een standaardwerk, en is onontbeerlijk voor een ieder die op dit gebied werkt.

Verschijningsdatum eind 1972.

Antiquariaat JUNK, Dr. R. Schierenberg & Sons N.V., P.O. Box 5, Lochem.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF“ TE EEMNES

Voor de nieuwe honinggoogst.

Honingzeven (dubbel)	f 11,50
Ontzegelvorken	„ 6,75
Ontzegelmessen	„ 8,50
Ontzegebakken - 2950 -	„ 37,50
Honnigbussen (2½ kg.)	„ 1,50
Honingflacons (450 gr.) met deksel	„ 0,24
Sierbijtjes (per stuk)	„ 0,25
Kaarsenpit 0,20 - 0,30 en 0,35 per meter	
Nektapoll (Voederdeeg) p. kg.	„ 4,—
Bijenkapen en sluiers van f 7,— tot „	8,50
Bijenhandschoenen van f 11,50 tot f 12,50 en „	13,50
Bijenafweermiddel (spuitbus)	„ 4,75
Dathepijp met Houtmantel	„ 12,50
Dathepijp Aluminium	„ 14,50
Gaatjespons (prima uitvoering)	„ 13,75
Metalen oogjes p. duizend	„ 5,25
Draad per klos	„ 1,10
Afst. blikjes (per honderd)	„ 4,—
Kunstraat (goudmerk)	
Broed- en Honingkamer formaat per kg.	„ 11,50

Ook op zaterdag kunt u bij ons terecht. In ons zelfbedieningsmagazijn.

Tevens delen wij onze afnemers mede, dat per 1 juli de volgende depots door ons zijn ingericht (in verband met de hoge verzendkosten) alwaar u onze artikelen kunt afhalen n.l. C. M. Labeur, Noordweg 411, Middelburg, tel. 01180-8010, en B. Zondervan, Zandspeur 36, Nw. Leusen (bij Zwolle) tel. 05296-1781.

Ook uw ruwe raatwas kunt u bij ons inleveren tegen de prijs van f 1,65 per kg.

Honing- en Waszemerij „DE BIJENKORF“ sinds 1897

Meentweg 103, Eemnes

Postrekening 2622 — Tel. 02153 - 6704

Weer leverbaar het bijenboek van Joh. W. Schotman
HET STAPELKASTENSYSTEEM, gebonden à f 10,90.

Bij aankoop vanaf f 200,— aan materiaal ineens dit boek gratis.

Voor materiaal zie maandblad van maart.

Vraagt onze meer uitgebreide prijslijst van 1972, die wij u dan gratis toezenden.

BIJENSTAND H. T. VAN DAM & ZONEN
Jubbega Friesland — Telefoon 05165 - 382

H. H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar . . .

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

IMKERSAGENDA

- 2 September: Imkersdag te Rotterdam.
- 16 September: Honing- en Bijenmarkt te Ugchelen.
- 23 September: Honing- en Bijenmarkt te Eerbeek.
- 4 November: Prov. Honingkeuring te Driebergen.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden
meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op
gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot
bevordering der Bijenteelt te Wageningen.
Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: 10 **bijenvolken** staande op de hei, te bevragen bij:
Joh. Jager, Zuid 63, Drachten.

TE KOOP: 11 **prima bijenvolken**, met of zonder kast (simplex
maat). Afstandsrepen f 1,50 per paar (nieuw). S. Aardema,
Molenlaan 29, Ureterp (Fr.).

TE KOOP: 10 **bijenvolken** in zesraamskastjes. J. Groote, Joh.
Evertsenaan 5b, Maassluis. Tel. 01899 - 6011.

H.H. IMKERS die interesse hebben voor één aanvullende verzekering van hun bijenvolken eventueel hogere risico dekking, W.A. verzekering en hogere uitkering, mogelijk op basis vervangingswaarde, worden verzocht p.o. per briefkaart te schrijven aan: H. de Mulder, Jan van Embdenweg 21, Oosterbeek, gem. Renkum.

TE KOOP: **Bijenvolken** (korven) tegen elk aannemelijk bod.
J. Dragt, Lage Rijndijk 28 a, Leiden. Tel. 26613.

TE KOOP: 4-raams **honingsslinger** + 2 gebruikte **simplexkasten**.
Prijs f 100,—. P. Ritsma, Bjirkewei 39, Twijzelerheide.

TE KOOP: 4 **bevolkte kasten**, 2 lege kasten, 4-raams **honingsslinger**, vele **imkersbenodigdheden**. Den Hartog, Amstelveen.
Tel. 020 - 412526.

WIJ KOPEN: **Ini. Bijenhoning**, **ruwe zuivere bijenwas**, **propolis**.
Honing-was en kaarsenindustrie Arkadia, Lochem. Telefoon
05730 - 1827 - 2219.

H.H. IMKERS van Apeldoorn en Omstreken. Alle benodigdheden, Spreeuwenweg 45, Apeldoorn-Zuid (bij Adelaarsl.). Wij kopen ook uw ruwe was. Tel. 05760 - 36779.

Pectinex, kaliumbisulfiet, klaringsmiddel, gelatine, tannine, clorocarbon, acidexkalk en moutextract, tijdelijk van f 9,— voor f 6,— + f 2,— voor vracht. Bestellen door storten op gironummer 2405351 t.n.v. Wijnmakerscentrum, Postbus 91, Leerdorp. Bestellingen boven f 25,— mits vooruitbetaald franco huis.

GEVRAAGD: een **Honingsslinger**. H. W. Loef, Alb. Agneslaan 8, Ede. Tel. 08380 - 12406.